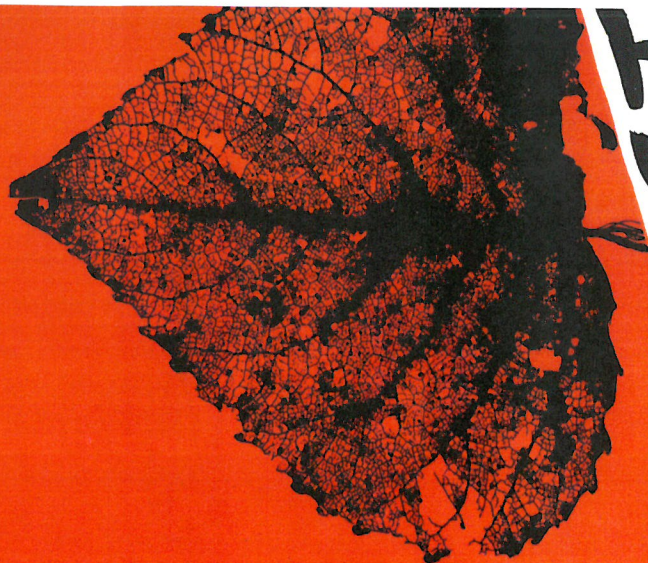

AARHUS
TEATER

NEDERLAGET

NORDAHL GRIEG

Nina S. Sørensen 1987

BOUGRADO

LACHAISE

TOILE

NORDAHL GRIEG – aftens dramatik – er født 1902 i Bergen i Norge. Efter studentereksamen i 1920 en overgang til søs som letmatros. Studieophold i Oxford 1923–24. Journalist ved »Tidens Tegn« og korrespondent i udlandet, bl. a. i Kina under borgerkrigen i 1927. Talrige rejser over det meste af jorden med længere ophold i bl. a. Rusland og Spanien (under borgerkrigen). Efter 1940 fulgte Nordahl Grieg de norske styrker under tilbagetrækningen nord på. Skudt ned med fly natte til den 3. december 1943 under luftangreb på Berlin.

Nordahl Grieg debuterede som forfatter i 1922 med en samling sømandsdigte »Kap det gode håb« og brød to år efter igennem med romanen »Skibet går videre«. Som dramatik debuterede han i 1927 med »En ung mands kærlighed« og »Barabbas« og i 1932 skrev han »Atlanterhavet«. »Vor ære og vor magt«, skrevet 1933, blev opført på Det kgl. Teater i 1936, og er et hidsigt angreb på norske skibssødere under 1. verdenskrig.

»Nederlaget« er – under indtryk af den spanske borgerkrig

– skrevet i 1937, og havde allerede 4. december samme år en succesfuld premiere på Det kgl. Teater. *Svend Gade* satte den store forestilling iscene.

Efter Griegs død, 5. december 1945, genoptog Det kgl. Teater forestillingen med enkelte nybesættelser. Griegs enke, skuespillerinden *Gerda Grieg* (tidl. Egede Nissen) spillede således som gæst nogle af lærerinden Gabrielle Langevin, en rolle, der i førsteopførelsen var blevet spillet af *Bodil Ipsen*.

»Nederlaget« er siden herhjemme, foruden i Radioteatret og i en norsk TV-udgave 21/3 1966, kun blevet opført på Odense Teater i sæsonen 1962/63.

Grieg skrev desuden skuespillet »Men i morgen« (36), romanen »Ung midt verden være« (38), på grundlag af sine oplevelser i Moskva og Spanien.

Griegs patriotiske krigsdigte er samlet i »Friheden« (45), hans efterladte prosastykker i »Flager« (45) og de efterladte digte i »Håbet« (46).

»Jeg har ikke prøvet at aktualisere historien, men Panser-Kommunens indre aktualitet idag tror jeg ligger i tiden. – Jeg har bygget mit stykke over historiske kendsgerninger og prøver at give en analyse af revolutionens kræfter og grundene til nederlaget. I de forskellige skikkelser fra den gang ligger mange af socialismens muligheder symboliseret, vi genkender den tydeligt. – Mit skuespil hedder »Nederlaget«, men jeg har tilsigtet det modsatte af en nederlagslinie, det er håbet, forpligtelsen til at gå videre, der er sejrstroen, jeg har villet gøre stærkere. (Interview med Nordahl Grieg i »Arbejdet« 12/12 1936).

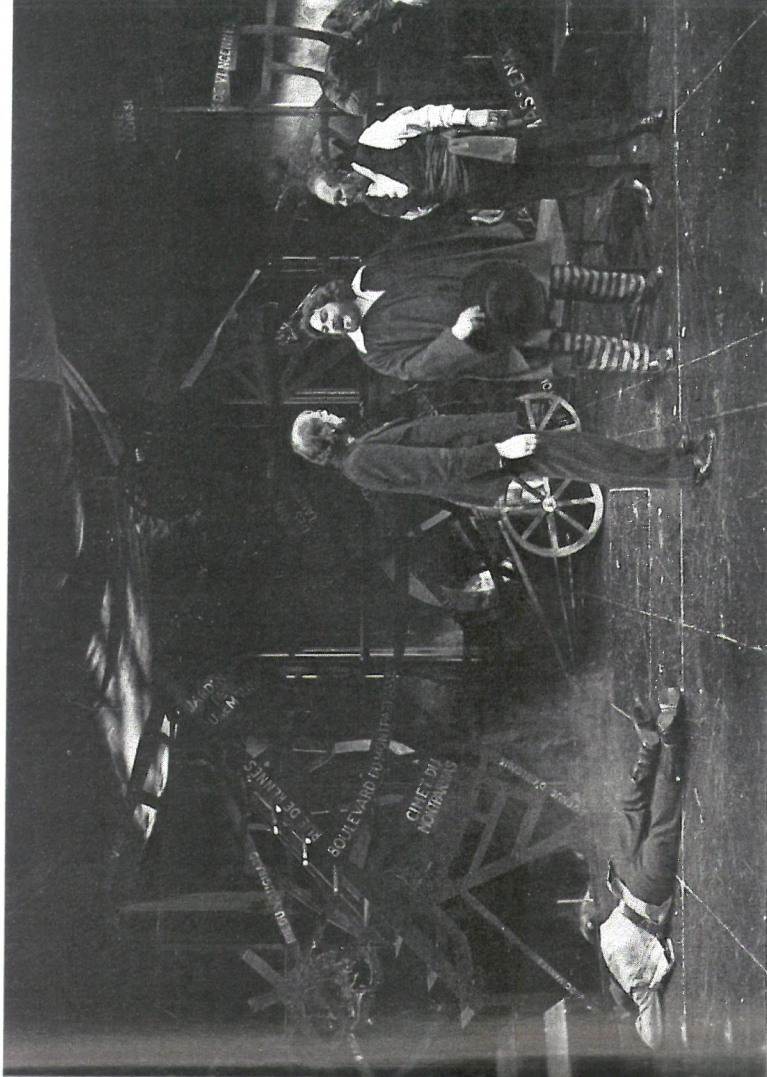
Rigault (Stig Hoffmeyer)

Marie (Birte Fynne)

Pierre (Søren Spangh)

Herover: Varlin (Einer Hans Jensen) i samtale med Gustave Courbet (Lars Lohmann) og Delescluze (Erno Müller)

Lucien (Morten Eisner) og Pauline (Ulla Kaufmann)

Louis (Per Klok)

Data omkring Pariserkommunen

1848:

Karl Marx/Friedrich Engels
»Det kommunistske manifest«:
»Bourgeoisiet har ikke blot
smedet de våben som skal bringe
det døden, det har også
frembragt de mænd, som vil
bruge disse våben – de moder-
ne arbejdere, proletarerne.

1870:

19. juli: Napoleon III's rege-
ring erklærer Preussen krig.

2. september: Napoleon og
Mac-Mahons armé kapitulerer.

4. september: Republikken ud-
dannes på rådhuset i Paris. Der
dannes en »National Forsvars-
regering« med general Trochu
som præsident og Jules Favre
som udenrigsminister.

18. september: Paris indesluttet
og belejres af tyske tropper.

1871:

Paris' bombardement begyn-
der.
Røde plakater mod Den Natio-
nale Forsvarsregering: »For
folket! For kommunen!«

22. januar: »Den Nationale
Forsvarsregering« lader en fre-
delig demonstration af Natio-
nalgarden for Paris' forsvar
nedskyde foran rådhuset.

28. januar: Paris' kapitulation
undertegnes af Jules Favre i
Paris.

17. februar: Adolphe Thiers
bliver udnevnt til leder af den
ny regering.

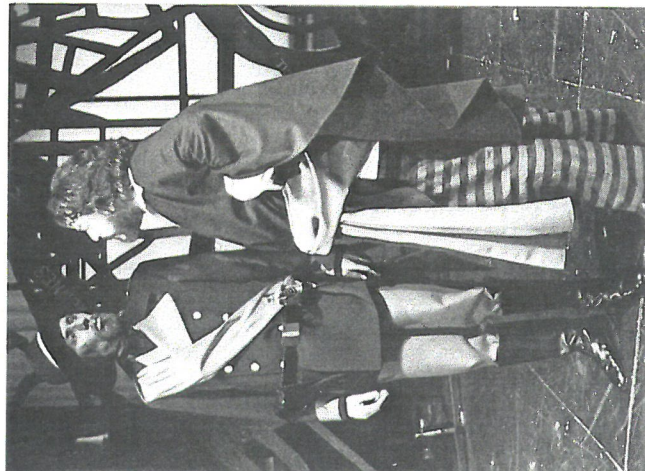
13. marts: 215 bataljoner (af
270) som har vedtaget foderat-
ionen af Nationalgarden væl-
ger delegerede og danner Cen-
tralkomiteen. (4 delegerede fra
hvert arrondissement).

18. marts: Paris' guvernør Vi-
noy, general Trochu's efterføl-
ger, forsøger for daggy at be-
mægtige sig Nationalgardens
kanoner på Montmartre. Be-
folkningen forsvarer sine ka-
noner. Spontan folkeopstand i
Paris. Frontsoldaterne nægter
at skyde. Forbrødring med fol-
ket. Generaleme Thomas og
Lecomte bliver skudt af sine
soldater. Thiers' regering røm-
mer rådhuset og flygter til Ver-
sailles. Nationalgardens cen-
tralkomite overtager magten og
besætter rådhuset.

19. marts: Den første prokla-
mation fra Nationalgardens
centralkomite fastsætter valg til
Kommunen.

20. marts: Centralkomiteen be-
gynder at tage sociale og poli-
tiske initiativer til fordel for
den arbejdende befolkning.

Oberst Rossel (Gorm Worsaae Nielsen) og
Gustave Courbet (Lars Lohmann)

Madame Lasalle (Tove Wisborg) i skænderi med
kømanden Breilgeau (Folmer Rubæk)

Elise Thiers (Lizzi Lykke) sammen med sin mand,
Frankrigs præsident Thiers (Karl Erik Christophersen)

26. marts: Valg i Paris. Det vi-
ser sig, at befolkningen slutter
op om Kommunen. » Et frit
folks frie valg« (Lissagaray).

27. marts: Hovedkulis opstilling
af en armé i Versailles til kamp
mod det revolutionære Paris.

28. marts: Kommunens prokla-
mation: »Højtideligt på pladsen
foran rådhuset. – Nationalgar-
dens Centralkomite overgiver
sin magt til Paris' valgte Kom-
mune.

Fra 1. april: Kommunens de-
kreter og initiativer: Den træf-
fer beslutning om og igangsæt-
ter øjeblikkeligt store sociale
initiativer for at forbedre den
arbejdende befolknings tilvæ-
relse på alle områder.

2. april: Versailles starter bor-
gerkrigen mod Kommunen.

17. april: Versailles-troppernes
offensiv begynder, kommunar-
terne er nødt til at trække sig
tilbage til højre Seine-bred.

15. maj: Kommunens appel til
Frankrigs byer om hjælp til det
revolutionære Paris.

21. maj: Ved forræderi trænger
Versailles-tropperne gennem
byporten St. Cloud og ind i
Paris. Pariserkommunens sid-
ste officielle møde.

22. maj: Barrikadebyggeri og
forberedelse til gadekamp.
Montmartre falder. Massened-
skydning af fangne national-
gardister. De første fire gidsler
bliver skudt som svar på Ver-

sailles-troppernes
bestialske
fremfærd.

24. maj: Kommunen forlader
Rådhuset og flytter over til
XI arrondissement. Kommu-
nens »Journal officiel« udkom-
med for sidste gang. – Natio-
nalgardisterne kæmper heroisk
sammen med Paris' mænd og
kvinder.

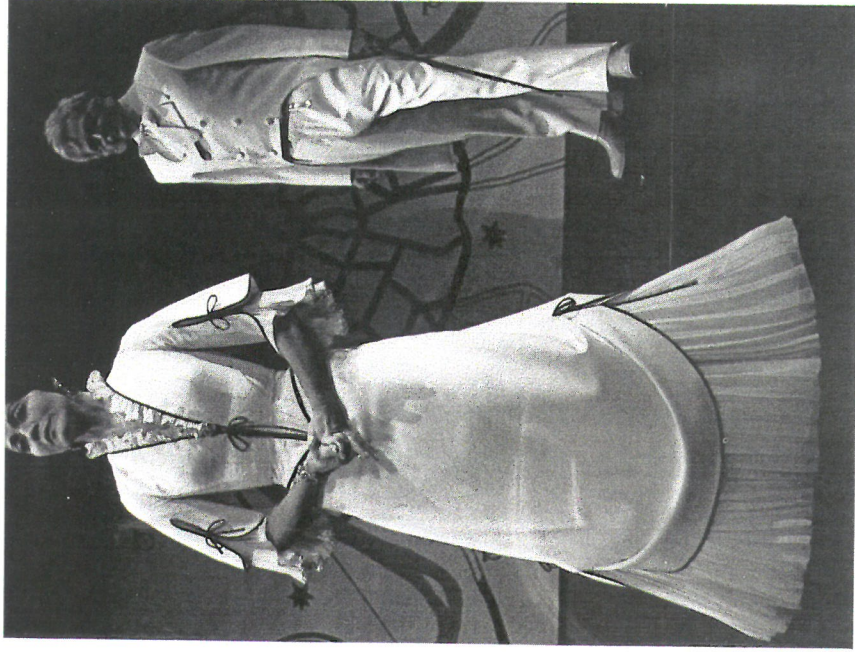
25. maj: Kommunens sidste
proklamation.

27. maj: Voldsomme kampe på
kirkegården Père Lachaise.

28. maj: Kl. 11 falder Kommu-
nens sidste barrikader. Ver-
sailles-troppernes masschen-
rettelser, massarrestationer,
masserepressalier mod Paris'
befolkning fortsætter.

30. maj: Karl Marx læser sin
adresse »Borgerkrigen i Frank-
rig« op for I. Internationale
generalforsamling. Den slutter.
»Arbejdernes Paris, med sin
Kommune vil evigt blive hyl-
det som den ærefulde forløber
for et nyt samfund«.

Felicités mor (Ilse Rande)
med sit døde barn

Karl Marx

Uddrag af brev til Kugelmann om Pariserkommunen

London, den 12. april 1871.

... Hvis du slår op på sidste kapitel af min »Attende brumaire« vil du finde, at jeg udtaler, at den franske revolutions næstste forsøg ikke mere som hidtil vil være at overføre det bureaukratiske militære maskineri fra den ene hånd til den anden, men at *sønderbryde* det, og det er forudsætningen for enhver virkelig folkerévolution på kontinentet. Det er også det, vi vore heroiske partifæller i Paris forsøger.

Hvilken elasticitet, hvilket historisk initiativ, hvilken opofrelsesævn er der ikke hos disse pariser!

Efter seks måneders sult og ruin, mere på grund af indre forræderi end på grund af den udenlandske fjende, rejser de sig lige overfor preussiske bajonetter, som om der aldrig

havde eksisteret en krig mellem Frankrig og Tyskland, og som om fjenden ikke stod foran Paris' porte!

Historien har ikke noget lignende eksempel på lignende storhed! Hvis de bukker under, så er det ikke andet end deres »godmodighed«, der er skyld i det. Det gjaldt straks om at marchere til Versailles, efter at først Vinoy og dernæst den reaktionære del af Paris' nationalgarde selv havde rømmet marken. Det rigtige øjeblik blev forpasset på grund af samvithedsskrupler. Man ville ikke *begynde borgerkrigen*, som om Thiers, dette ondskabsfulde misfoster, ikke allerede havde påbegyndt borgerkrigen med sit forsøg på at afvæbne Paris! Anden fejl: centralkomiteen opgav sin magt for tidligt for at gøre plads for Kommu-

nen. Atter af alt for »hæderlige« skrupler! Hvordan dette end forholder sig, denne nuværende rejsning i Paris – *selv om den også bukker under for det gamle samfunds ulve, svin og gemene hunde* – er vort partis mest strålende bedrift siden junioprøret i Paris. Sammenlign blot disse himmelstormere fra Paris med det tysk-preussiske hellegromerske riges himmelslaver, dets posthume maskerade, duftende af kaserne, kirke, landjunkere og fremfor alt filister!

Fra »Pariserkommunen« (Forlaget »Tiden« 1974).

Drengen Maurice (Anders Bircow)

René Segur (Lars Junggreen)

Kusken Michel (Jørgen Fønss)

Lenin om Pariser-kommunen

For en sejrrig revolution er tilstedeværelsen af mindst to forudsætninger nødvendig: En høj udvikling af produktionsmidlerne og forberedelse af proletariatet. Men i 1871 manglede begge disse forudsætninger.

Den franske kapitalisme var endnu svagt udviklet, og Frankrig var på den tid fortrinsvis et land af småborgere (håndværkere, bønder, købmænd osv.). Desuden fandtes der ikke noget arbejderparti, arbejderklassen var ikke forberedt og havde ingen praktisk erfaring, og masser havde endnu ikke en klar forestilling om opgaverne og metoderne, som var nødvendige for at løse disse.

Der eksisterede ikke nogen virkelig politisk organisation af proletariatet, ingen brede faglige organisationer eller kooperative foreninger.

Men det vigtigste Kommunen manglede var dog tiden og friheden til at bekendtgøre sit program og føre det ud i livet.

Den nåede ikke at begynde sin virksomhed, før regeringen i Versailles, støttet af hele bourgeoisie, indledte krigshandlinger mod Paris. Kommunen blev tvunget til først og fremmest at tænke på sit forsvar.

Og lige til slutningen, som kom den 21.-28. maj, fik den ikke tid til at tænke alvorligt på noget andet.

(Uddrag af en artikel af Lenin, publiceret i 1911 i anledning af Pariserkommunens 40 års jubilæum).

Heroer: Gustave Courbet (Lars Lohmann) med sin model Suzanne (Susanne Breuning)

Til højre: Bordelverinden Laura (Bodil Lindorff)

Før tæppet går op

19. juli 1870 erklærede Napoleon III Tyskland krig for at afstve sit vaklende kejserdømmet. Det passede »Jernkansleren« von Bismarck fortæflet. Generalfeltmarskal von Moltke havde længe haft planen for et felttog liggende. Efter nogle måneder havde tyskerne erobret Nordfrankrig ud til kanalen og mod syd til Tours og Orleans. Det befæstede Paris var fuldstændig omringet.

Napoleon d. III blev taget til fange 2. september efter nederlaget ved Sedan.

4. september blev der dannet en ny regering i Paris. Den afsatte kejseren, proklamerede republikken og kaldte sig den Nationale Forsvarsregering.

Fra starten fik den bred opbakning, da folket i den belejrede by ikke ville opgive kampen og derfor meldte sig frivilligt til Nationalgarden, som snart talte 200.000 mænd og var bevæbnet med bl. a. 2000 kanoner.

Men snart viste det sig, at regeringen hverken havde evne eller vilje til at leve op til sit

smukke navn. Mens pariserne tappert udholdt hungersnød og tysk bombardement, førte regeringen bag deres ryg forhandlinger med tyskerne, som resulterede i våbenhvile. I følge den trak tyskerne sine tropper tilbage til højre Seinebred. Versaillais kom således til at ligge udenfor det besatte område, mens tyskerne fremdeles belejrede Paris fra øst mod nord.

Bismarck var gået med til at Nationalgarden ikke skulle afvæbnes, men sørge for opretholdelse af ro og orden. Men Nationalgarden var i realiteten folket i våben, og for regeringen – som i februar 1871 havde fået Thiers til leder – og for de samfundsklasser den repræsenterede, betød dette en større fare end tyskerne. Derfor forsøgte Thiers ved et kup den 18. marts at lade Nationalgarden afvæbne.

Her begynder aftenens forestilling – »Nederlaget«.

Lærerinden Gabrielle Langevin (Lone Rode) med den sårede Pierre (Søren Spanning)

Et skuespil i 4 akter (14 afdelinger)

Af
NORDAHL GRIEG

NEDERLAGET

Musik og lydindslag komponeret af
ERLING D. BJERNO

Oversættelse: JACOB KIELLAND

Scenografi: NINA SCHIØTTZ

Lysdesign: BENNY RÜNITZ

Isenesættelse: ASGER BONFILS

Regi: Per Brahe – Jens Jørn Spottag

Suffili: Ingrid Gottschalck

Belysning: Orla Pind/Knud Jacobsen

Lyd: Keld Juhl/Karsten Schou

Instruktørassistenter: Merete Hegner, Michael Moritzen

Scenemester: Kai Johansen

Malersal ved Jens-Anker Olsen

Skræddersal ved Hanne Gissel

Belysningsmester: Niels Emil Larsen

Tonemester: Jens Ravn

Teaterrekvisitør: Frode Sørensen

Teaterfrisør: Anette Krafczyk

Overregissør: Jørn Walsøe

Aarhus Teater, Store Scene
Sæson 1977/78

Premiere: 28. januar 1978

Teaterchef: Henrik Bering Liisberg

Teatersekretær: Jacob Kielland

Plakat og programforside:
Nina Schjøttz

Foto fra afsluttende prøver:
Rolf Linder

Programredaktør: Bent Frandsen

Tryk: Kannike Tryk, Århus

Medvirkende (i den rækkefølge, de optræder på scenen)

Louis, snedker	PER KLOK
Marie, hans kone	BIRTE FYNNE
Brigau, købmand	FOLMER RUBÆK
Martin, bagersvend	ASGER REHER
Pauline	ULLA KAUFMANN
Lucien	MORTEN EISNER
Michel, kusk	JØRGEN FØNSS
Maurice	ANDERS BIRCOW
Gabrielle Langevin, lærerinde	LONE RODE
Pierre, Paulines bror	SØREN SPANNING
Madame Lasalle, Pierre og Paulines mor	TOVE WISBORG
Laura, bordelværtinde	BODIL LINDORFF
Varlin } bogbindere	EJNER HANS JENSEN
Schultze }	PREBEN KRISTENSEN
Krigsinvaliden	GERT JEPPESEN
Oberst Rossel	GORM WORSAAE NIELSEN
Beslay, mekaniker	BØRGE HILBERT
Politikommisssøren	OLE ISHØY
Første kone	RUTH MAISIE
Anden kone	LISE WANTZIN
Rigault } medicinere	STIG HOFFMEYER
René Segur }	LARS JUNGGREEN
Felicités mor	ILSE RANDE
Gustave Courbet, maler	LARS LOHMANN
Suzanne, hans model	SUSANNE BREUNING
Delescluze, journalist	ERNO MÜLLER
Thiers, Frankrigs præsident	KARL ERIK CHRISTOPHERSEN
Elise Thiers, hans hustru	LIZZILYKKE
Ministeren	MADS-PETER NEUMANN
Officeren	SØREN PETERSEN
En katolsk præst	MADS-PETER NEUMANN
Pellerin } politiajenter	SØREN PETERSEN
Brunel }	GERT JEPPESEN
En ung pige	LONE DAM ANDERSEN
En kaptajn i Nationalgarden	SØREN PILMARK
Markis de Ploeuç, guvernør for Frankrigs Bank	ULF STENBJØRN
Debrun, Thiers udsending	FOLMER RUBÆK
En herre	GERT JEPPESEN
En dame	RUTH MAISIE
General Gallifet	OLE ISHØY
Sylvie Gérard, danserinde ved Operaen	BIRGITTE BANK-MIKKELSEN
Løjtnanten	PREBEN KRISTENSEN

Endvidere medvirker som børn, kvinder, arbejdere, soldater og officerer:

MARIANNE ROM ANDERSEN
PIA HANSEN
HENRIK HANSEN
MARIAN ARNDT
MARGIT BORDING
ULLA VIBEKE HEDAGER
HERDIS ØSTERGAARD
SUZETTE BRUUN SØRENSEN
LIS SØRENSEN
MARTIN AUBEL
LARS BJERREGAARD
JENS ZACHO BØYE
ANDERS ENGEL CHRISTENSEN
NIELS PETER FLINT
KARL FUGLSANG
AXEL HALLE
POUL E. HANSEN
SØREN HARDER
CARSTEN LJUNGKVIST
PEDER H. JOHANSEN
HANS SKOV JØRGENSEN
JØRGEN JØRGENSEN
CARSTEN KVISTGAARD
JENS KONGSTED LAMPE
DENNIS MONDRUP
NIELS ROKKJÆR
ARNE PEDERSEN
KNUD E. PEDERSEN
SØREN SHEIKH
EGON UDENGAARD
KARSTEN BONDE PETERSEN

Orkester:

OVE VEDSTEN LARSEN (violin)
VIBEKE KRARUP (viola)
HANS STENGAARD (violin)
BLANKA HIMMER (cello)
LARS BORUP (klarinett)
BARRY KING (horn)
PETER BÆKVANG (trompet)
JENS HOLM (bas)
OLE ESPENSEN (slagtøj)
PETER BECK (harmonika)
ERLING D. BJERNO (Musikalsk ledelse samt orgel og prepareret klaver).

Kor:

AARHUS KONCERTKOR
Dirigent: HELGE JENSEN og
ERLING D. BJERNO

Lyddesign: JENS RAVN/ERLING D. BJERNO

1. akt

1. scene: En gade på Montmartre
2. scene: Hos præsident Thiers

2. akt

1. scene: Et arbejdsværelse på Rådhuset
2. scene: En gade
3. scene: Ved Vendome-søjlen
4. scene: Et fort uden for byen
5. scene: En restaurant, Rigaults hovedkvarter
6. scene: En gade
7. scene: En gade
8. scene: I Frankrigs Bank

PAUSE

3. akt

1. scene: En barrikade

4. akt

1. scene: Hos præsident Thiers i Versailles
2. scene: En gade
3. scene: Kirkegården Père Lachaise

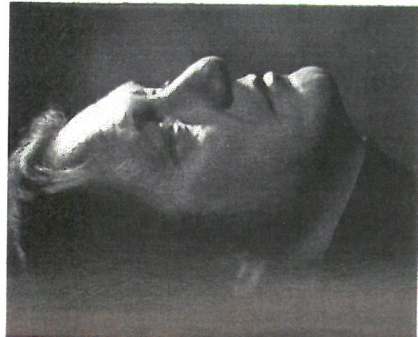
Handlingen foregår i Paris og Versailles i perioden 18. marts til 27. maj 1871

Forestillingen er forbi kl. ca. 22.30

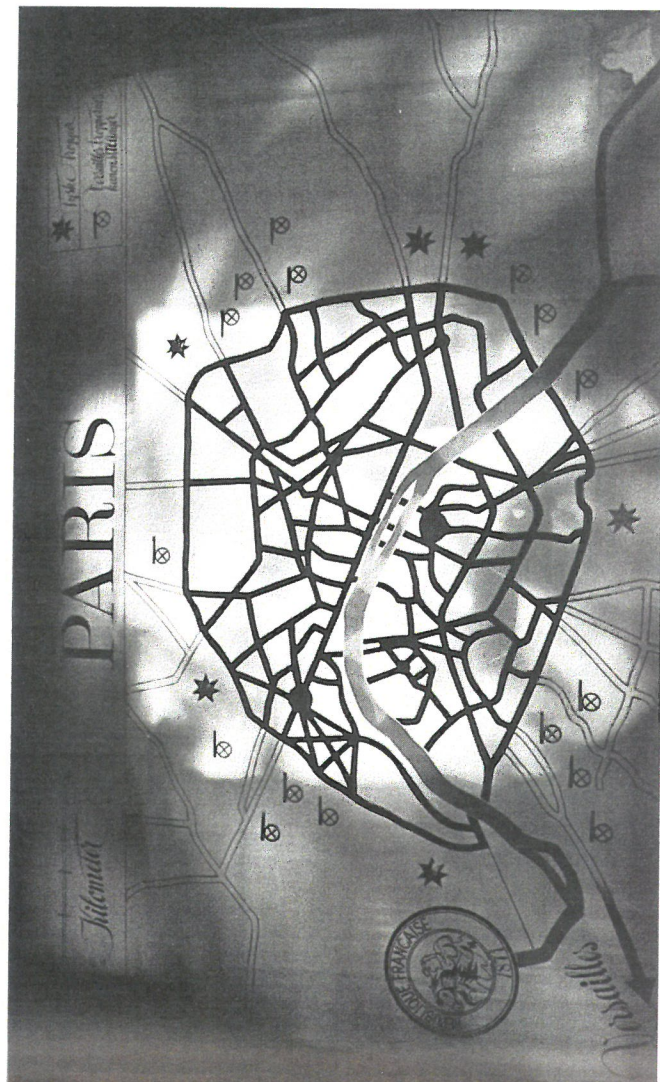

ERLING D. BJERNO – aftenens komponist – er født 1929 i Århus.

Debut som teaterkomponist på det lille teater Svalegangens åbningsstykke i 1963, cabaretforestillingen »Du store verden«. Siden har han lavet musik til over 40 teaterforestillinger, på Aalborg Teater, Jomfru Ane Teatret, Det ny Teater, TV-teatret, Det kgl. Teater, Boldhus Teatret, Kungliga Teatern, Stockholm m. fl. På Aarhus Teater har Erling Bjerno tidligere lavet musik til Ben Johnsons »Volpone« i 1969.

Asger Bonfils – aftenens instruktør – siddende i midten under de afsluttende prøver mellem nogle af sine nærmeste medarbejdere. Fra venstre Benny Riinitz (lysdesign), Merete Hegner (assistent), Bonfils selv, Nina Schiøttz (scenograf) og Michael Moritzen (assistent). Bonfils behøver ikke nogen præsentation, siden 1964 har han iscenesat 23 forestillinger på Aarhus Teater og spillet en lang række roller her gennem 10 sæsoner som fastansat skuespiller. Nu arbejder han som free-lance instruktør, ofte i samarbejde med scenografen Nina Schiøttz. – Herunder Nina Schiøttz fortæppe til »Nederlaget«.

Kommunens 71 dage

Delescluze (Erno Müller)

I løbet af nogle få uger har Kommunen i Paris gjort mere for menneskevedet end alle andre regeringer i otte århundreder.

Charles Delescluze (1809–1871)

20. marts: Samtlige forfaldne huslejer til og med april bliver eftergivet den arbejdende befolkning. – Alle pantsatte genstande under 15 francs leveres tilbage.

25. marts: Forbud mod hasardspil. – Afskaffelse af den stående hær. Kommunens forsvarende hær. Kommunens svar føres af en folkehær, som alle mænd i alderen 19 til 40 år tilhører.

29. marts: Kvartalshuslejerne, som der er givet henstand med under krigen, eftergives. – Ophævelse af militærudskrivning. – Der dannes ti kommissioner til forskellige arbejdsområder.

2. april: Dekreter om fastsættelse af løn for embedsmænd til 6.000 francs pr. år (mod 80.000 francs i kejser-

tiden), om adskillelse af stat og kirke, om inddragelse af formuer, som tilhører medlemmer af Versaillesregimenten, om adoption af børn efter borgerne, som er faldet i kampen for Kommunen.

6.–7. april: Guillotinen brændes offentligt. – Der arbejdes på et dekret om invalidepensionerne. – Indkaldelse af en kommission til organisation af det indre forsvar i Paris.

9.–11. april: Dekret om forsvarende af faldne nationalgardists familie. – Møde med Paris' kvinder og dannelse af en kvindekomité til kampen mod Versailles.

12.–14. april: Dekret om nedrivning af Vendome-søjlen, symbolet på monarkiet og militarismen. – Dekret om ophævelse af retsforfølgelse for gæld.

16. april: Dekret om at overgive de forladte værksteder og fabrikker til arbejdskooperativer.

17. april: Dekret om en treårig henstand for vekselgæld. –

Markis de Ploëuc (Ulf Stenbjørn)

Reorganisering af den medicinske højskole.

19. april: »Det franske folks deklaration« (Kommunens program, udarbejdet på et nattemøde). – Ordre om sparende brug af ammunition.

22. april: Oprettelse af et revolutionstribunal.

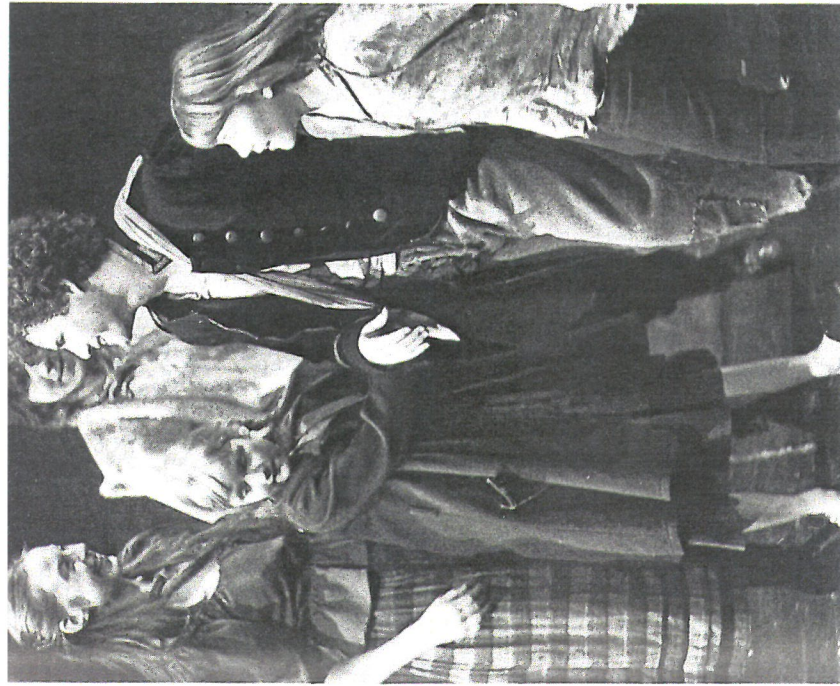
23.–25. april: Indvielse af 3 verdslige skoler i IV arrondissement. – Udnævnelse af kommissærer til at kontrollere jernbanestationer. – Dekret om revidering af tomme boliger som er forladt af bourgeoisiet, til indbyggere fra de bombarderede arrondissementer.

26.–30. april: Kommunens manifest til landbefolkningen. – Udnævnelse af en kommission til at udarbejde en plan for grund- og erhvervsskoler. – Afskaffelse af natarbejde for bagersvende.

1. maj: Dekret om udnævnelse af en offentlig velfærdskomité.

2. maj: Dekret om ophævelse af den politiske ed og embedseden.

Beslay (Børge Hilbert)

Heroer: Pauline (Ulla Kaufmann), Lucien (Morten Eisner) og Maurice (Anders Bircow) sammen med børnene Guy og Rose Herunder: Varlin (Ejner Hans Jensen) og oberst Rossel (Gorm Worsaae Nielsen)

4.–7. maj: Forbud mod syv kontrarevolutionære aviser, som udgives i Paris. – Dekret om tilbagelevering af pantsatte genstande til en værdi af 10 francs. – Manifest fra kvindeforbundet med appel til forsvar af Paris og hjælp til de sårede.

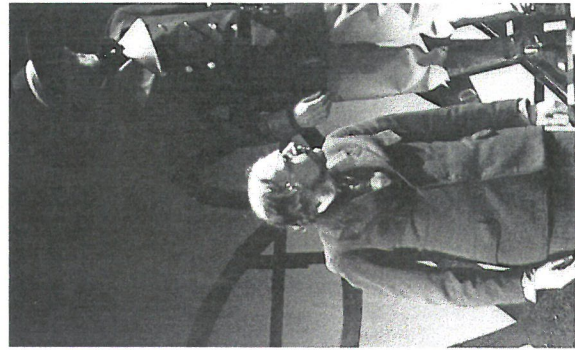
9. maj: Bestemmelse om at prisen for et kilo brød, 50 centimes, ikke må forhøjes.

10.–12. maj: Debatter om hvordan videnskabs og forskning kan udbredes og om ophævelse af alle skolepenge og gebyrer i gymnasier og højskoler. – Dekret om fastlæggelse af mindstelønninger og om overførsel af alle bestil-

linger til arbejdskooperationernes fabrikker og værksteder.

13.–20. maj: Kvinder kræver våben af den offentlige velfærdskomité, en frivillig kvindebataljon opstilles. – Dekret om at overgive sabotører til krigsretten. – Ekstraordinært møde i I. Internationales Pansersektioner for at drøfte forsvaret af Kommunen. – Dekret om ekspropriation af de private teatre og deres overdragelse til folkeoplysningskommissionerne.

25. maj: Kommunens sidste møde. – Appel til Versailles-tropperne om at gå over på revolutionen og folkets side.

»Arbejderklassens kamp mod kapitalistklassen og dens stat er med Pariser-kampen trådt ind i en ny fase. Hvordan sagen end spænder af, er et nyt udgangspunkt af verdenshistorisk vigtighed vundet.«

London 17. april 1871.

Karl Marx
(Breve til Kugelmann).

»De socialdemokratiske filister har i den senere tid igen fået en sund skræk i livet ved ordet: Proletariatets diktatur. Nuvel, mine herrer, vil I vide hvordan dette diktatur ser ud? Se på Pariser-kommunen. Det er proletariatets diktatur.«

18. marts 1891.
Friedrich Engels

Den blodige uge

Den 21. maj 1871 trængte Versailles-tropperne ind i Paris, og det blev begyndelsen til en uges blodige kampe, der førte til Pariserkommunens endeligt. Den 22. maj kaldte Velfærdskomiteén til våben:

»TIL VÅBEN«

Rejs jer alle gode borgere! På barrikaderne! Fjenden er kommet ind i byen! Tøv ikke!

Fremad for Republikken, for Kommunen og for Friheden! TIL VÅBEN! Paris, den 22. maj 1871. Velfærdskomiteén.

Samme dag sendte Kommunen følgende opfordring til Versailles-soldaterne, som vidner om en desperat optimisme hos kommunarderne:

»TIL VERSAILLES-SOLDATERNE«

BRØDRE

Timen for det store slag mellem folket og dets undertrykkere er kommet! Svigt ikke Arbejdernes sag! Gør som jeres brødre den 18. marts!

Foren jer med Folket, som I er en del af! Lad aristokraterne, de privilegerede, menneskehedens bødler forsvare sig selv, og Retfærdighedens herredømme vil være let at etablere.

Forlad jeres rækker!

Kom ind i vores hjem.

Kom til os og vore familier. I vil blive modtaget broderligt og med glæde. Paris' folk tror på jeres patriotisme.

LEVE REPUBLIKKEN! LEVE KOMMUNEN!

3. prairial år 19.* PARISERKOMMUNEN

* 3. prairial år 79: den 22. maj 1871. Kommunen genindførte den 5. maj revolutionskalenderen, for at markere sammenhængen bagud til den store revolution.

Kommunarderne kæmpede tappert, byggede barrikader, tændte store ildebrande – og skød gidsler. Men Versailles-tropperne tog arrondissementet efter arrondissement. Den 27. maj koncentrerede kampene sig om Belleville, Pere Lachaise-kirkegården faldt, og der blev foretaget massehenrettelser foran Le Mur des Fédérés. Den 28. maj holdt de sidste kommunarder ud i 11. og 12. arrondissement. Ved 12-tiden afryddes de sidste kanonskud og ved 4-tiden de sidste geversalver. Flere kendte kommunarder blev dræbt, heriblandt Varlin, Rigault og Delescluze.

I slutkampene blev mellem 3 og 4.000 kommunarder dræbt, og massenedslagningen fortsatte de følgende dage. Versailles-regeringen indrømmede at have taget livet af 17.000 kommunarder for processerne (heri er ikke medregnet dem, der faldt i kampene). Andre kilder gætter på et tal mellem 20.000 og 100.000. Det nøjagtige tal kendes ikke.

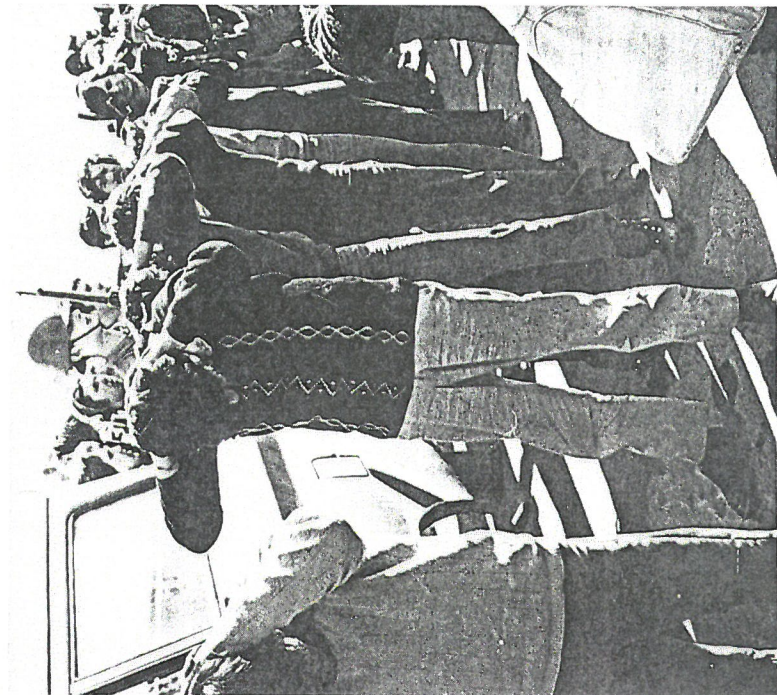
Næsten 40.000 blev arresteret, heraf over 1000 kvinder og over 600 børn. Af disse blev over 13.000 dømt, 270 til døden, 410 til strafarbejde, over 7000 til deportation, og over 3000 fik fængselsstraffe. De fleste af de deporterede levede under umenneskelige vilkår på Ny Caledonien til amnestien i 1880. De dømte fordelte sig på følgende professioner (ifølge ge-

neral Appert, fra Versailles-hæren) 2.901 daglejere, 2.293 murere, 1.659 snekere, 1.598 handelsfunktionærer, 1.491 skomagere, 1.065 ekspedienter, 210 hattemagere, 382 tømrere, 206 syersker, 172 forgyldere, 636 møbelsnedkere, 98 instrumentmagere, 227 blikkenslagere, 224 støbere, 182 gravører, 193 possementmagere, 863 malere, 106 bogbindere, 283 bilhuggere, 681 skræddere, 347 garvere, 157 formere, 766 stenhuggere, (Kilde: Tersen et. al, 1960 s. 297).

(Fra Ulla Bondebjerg »Leve Kommunen« (Gyldendal, 1975).

Overst: Samtidigt stik fra Paris 1871
Til højre: Reportagefoto fra Chile, 1973

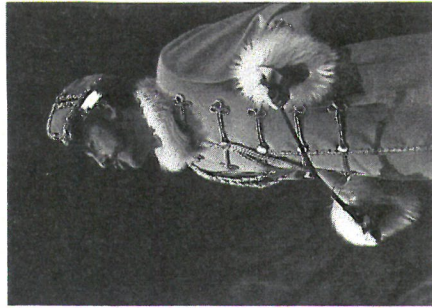
Reportagefoto fra en massebegravelse af dræbte kommunarder efter nederlaget

Den anden side

Hurra! Paris er knust, tiltet gjort, besejret! Orden hersker.

Hæderlige mennesker er igen kommet ovenpå ... 200.000 forbydere proklamerede Kommunens ... Uhyrerne var nær ved at nå deres mål, men vendte af orden, som havde sæde i Nationalforsamlingen i Versailles, holdt vagt og har heldigvis sat en stopper for disse strafværdige manøvrer ... Forbryderne havde bestemt, at ingen funktionær skulle have mere end 6.000 francs, selv ikke en kommanderende general. De anvendte oven i købet denne lov på sig selv. Det kunne ikke tåles. Men ordenen er genoprettet. Berolige Eder ... vend igen tilbage til Paris.

General Gallifet (Ole Ishøy)

Vend tilbage I trofaste og dygtige ledere ... og Bazainerne af alle grader. Kom og deltag i den regn af ordner og store gader I virkelig har fortjent. Vend også tilbage I bankierer, I børsspillere, vend tilbage I loyale og hæderlige arméleverandører.

... Orden er genoprettet! Forbryderne havde besluttet en ad-

Herover: Bagersvenden Martin (Asger Reher) spiller på harmonika
Til venstre: Sylvie Gérard (Birgitte Bank-Mikkelsen) med løjtnanten (Preben Kristensen)

selv, i den dybeste uvidenhed passende for borgere som er den almindelige stemmeret værdig.
Orden er genoprettet ...

(Fra en illegal løbeseddel efter Kommunens fald.)

Ikke én af de misdædere, som har holdt Paris i sine hænder i to måneder, kan anses for politikere. Man må behandle dem som de røvere de er, som de forfærdeligste uhyrer som nogensinde er set i menneskehedens historie. Flere aviser taler om at genrejse det skafot de selv har ødelagt, for at de ikke engang skal få den ære at blive skudt.

Moniteur Universel

Hæderlige folk – slut op og giv en håndsrækning til at gøre det af med det demokratiske og internationale utøj!

FIGARO

Herover: Bagersvenden Martin (Asger Reher) spiller på harmonika
Til venstre: Sylvie Gérard (Birgitte Bank-Mikkelsen) med løjtnanten (Preben Kristensen)

Litteraturliste til »Nederlaget«

- Pariserkommunen 1871
Et dokumentarium ved Thorvald Berthelsen og Claus Clausen.
RHODOS (1972).
- Paris under kommunen:
Wilhelm Dinesen.
Gyldendals Trane-klassikere (1968).
- Udvalgte skrifter:
Marx/Engels Bind 1.
Borgerkrigen i Frankrig.
Forlaget Tiden (1973).
- The terrible year, The Paris commune 1871.
Alistair Horne.
Macmillan, London (1971).
- Leve Kommunen:
Ulla Bondebjerg.
Gyldendal.
Tværfagligt projekt (1975).
- Pariserkommunen 1871
Et dokumentarium ved Thorvald Berthelsen og Claus Clausen.
RHODOS (1972).
- Paris under kommunen:
Wilhelm Dinesen.
Gyldendals Trane-klassikere (1968).
- Udvalgte skrifter:
Marx/Engels Bind 1.
Borgerkrigen i Frankrig.
Forlaget Tiden (1973).
- The terrible year, The Paris commune 1871.
Alistair Horne.
Macmillan, London (1971).
- Leve Kommunen:
Ulla Bondebjerg.
Gyldendal.
Tværfagligt projekt (1975).

Herover: Delescluze (Erno Müller) i midten fortæller, omgivet af Pauline (Ulla Kaufmann), Maurice (Anders Bircow), Lucien (Morten Eisner), Louis (Per Klok), Marie (Birte Fynne) Til højre: Rigault (Stig Hoffmeyer) med René Segur (Lars Junggreen)

Bagsiden: Slutscenen på kirkegården Père Lachaise. Maurice (Anders Bircow) med børnene Guy og Rose. Lucien (Morten Eisner), Pauline (Ulla Kaufmann), Gabrielle (Lone Rode), Delescluze (Erno Müller), Pierre (Søren Sparring).

Kommunens lære:
Lavst Riemann Hansen.
Gyldendal.
Tværfagligt projekt (1975).

Pariserkommunen i dansk offentlighed:
Beth Juncker/Karen Nicolajsen.
Gyldendal.
Tværfagligt projekt (1975).